
УДК 317

*Пащенко Т.М., канд. пед. наук,
старший науковий співробітник*

*Остапенко А.В., доктор філософії, науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу
підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійної освіти НАПН України*

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ

В умовах стрімких соціально-економічних трансформацій, особливо коли країна перебуває в умовах воєнного стану або переживає післявоєнний період, професійна компетентність педагогічних працівників фахових коледжів є визначальним чинником успіху або невдачі вдосконалення системи фахової передвищої освіти. Крім того, рівень професійної компетентності викладачів професійної школи в особливих умовах діяльності має бути гарантією високої якості освіти. Під час кардинального оновлення змісту освіти, зміни пріоритетів та цільових установок процесу навчання та виховання, його форм та засобів, викладачу все важче стає орієнтуватися у вирішенні професійних завдань. Навіть розуміючи необхідність підвищення своєї професійної компетентності, педагоги обмежуються лише зміною окремих методів навчання, оскільки не готові до активного конструювання власного професійного саморозвитку.

Цю проблему можна вирішити шляхом створення системи науково-методичного супроводу професійного зростання педагогічного працівника фахового коледжу, що базується на антропологічних засадах, які забезпечують розвиток викладача в якості суб'єкта сенсотворчої діяльності. За таких умов надзвичайно значущим стає прагнення педагога до самовдосконалення.

Результати наукових досліджень свідчать, що цілеспрямований професійний розвиток педагогів не лише

ґрунтується на широкому та суттєвому обсязі знань, але й передбачає їх постійне оновлення та поповнення, тоді педагогічна майстерність стає найвищим рівнем педагогічної діяльності [1]. «Професійний розвиток педагогічного працівника становить неперервний процес прогресивного і гуманістичного формування особистості, яка прагне до постійного вдосконалення, до самоствердження, кар'єрного зростання, вироблення нової якості професійно-педагогічної дії» [3, с. 112].

Професійно-особистісний розвиток педагогів у сучасних умовах розвитку навчального закладу потребує супроводу. У вітчизняній науці феномен супроводу отримав розвиток у роботах А. Богуш, Л. Березовської, С. Діхтяренко, О. Кучерявого та інших як самостійної сфери педагогічної діяльності. «Супровід» трактується ними як метод, що забезпечує створення умов для прийняття суб'єктом розвитку оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору; як організація методичної служби, головною метою якої є розвиток суб'єкта. Методичний супровід, виступаючи в єдності чотирьох компонентів: діагностики, інформації, консультації, допомоги в первинній реалізації, відноситься до сфери безперервної педагогічної освіти, оскільки його основним завданням є системне проектування, що дає підстави для розвитку всіх суб'єктів [2].

Структура науково-методичного супроводу педагогів фахових коледжів представлена на рисунку і передбачає комплексну реалізацію способів супроводу, вибір із них пріоритетного, який залежить від особливостей та запитів суб'єкта, від конкретної ситуації та педагогічної події.

Рис. Структура науково-методичного супроводу педагогів фахового коледжу

Підтримка у межах нашого дослідження передбачає сприяння ефективному вирішенню завдань стандартів освіти – переведення діяльності педагогів в інноваційний режим спільного пошуку робочих орієнтирів, оновлення професійного досвіду; створення умов успішного професійно-особистісного розвитку педагогів.

Допомога розглядається як система дій по проектуванню індивідуального маршруту професійно-особистісного розвитку педагога та досягнення вершин майстерності в умовах фахового коледжу.

Опіка виступає як спеціально організоване спостереження за професійно-особистісним розвитком педагогів, створення сприятливого психологічного клімату під час розробки та успішної реалізації «Я-Концепції», «самопросування» педагогів в умовах фахового коледжу.

Діалог сприймається як взаємно збагачувальний процес обміну інформацією, спільного пошуку істини, організації міжособистісних зустрічей та співробітництва учасників супроводу.

Консалтинг (консультування) трактується як інтелектуальна діяльність з виявлення та аналізу професійних та особистісних проблем; вибору засобів та методів, спрямованих на вирішення виявлених проблем; складання програми професійно-особистісного розвитку; проектування індивідуального освітнього маршруту освітян; організації та проведення рефлексії педагогів; підвищення психологічної готовності до діяльності у нових ситуаціях.

Наставництво є усвідомленою взаємодією наставника та педагога з передачі професійного, особистого та соціального досвіду. На різних стадіях професійно-особистісного розвитку педагога наставництво формує індивідуальне акме педагога шляхом пошуку вирішення виявленої особистісної проблеми.

Співробітництво визначається як спілкування, рівність у всьому, взаєморозуміння; прийняття спільних цілей та шляхів, способів, засобів їх досягнення; продуктивна взаємодія у процесі просування у професії та особистісному розвитку в умовах професійно-освітнього простору.

Співтворчість трактується як система взаємопов'язаних педагогічних подій та ситуацій, спрямованих на розкриття творчого потенціалу; розвиток внутрішніх творчих здібностей; запуск механізмів самопізнання, самовиховання, самоствердження та самореалізації кожного учасника супроводу; спільне створення, осмислення, оцінка інноваційного досвіду професійної діяльності; розширення суб'єктного простору особистості.

Взаємоуправління визначається як процес включення педагогів у проектування та конструювання нових видів освітньої практики та наукове управління цими процесами; створення передумов для вибудовування суб'єкт-суб'єктних відносин, переходу до самоврядування професійно-особистісним розвитком.

Фасилітація (стимулювання, натхнення) розглядається як процес впливу на мотивацію професійно-особистісного розвитку педагога, ціннісного ставлення до педагогічної діяльності та

засвоєння смислів як елементів особистісного досвіду; стимулювання потреби в самовдосконаленні та саморозвитку.

Модерація – діяльність, спрямована на розкриття потенційних можливостей педагога та його здібностей. Модерація ґрунтується на використанні спеціальних технологій, які допомагають організувати процес вільної комунікації, обміну думками, судженнями.

Супервізія постає як спосіб створення психологічно комфортних умов у навчальному закладі для виправлення професійних помилок.

Науково-методичний супровід – це відкрита система підтримки професійно-особистісного розвитку педагогів. Сьогодні методична служба фахового коледжу проводить творчий пошук свого подальшого розвитку, актуалізує інноваційну діяльність, здійснюючи стратегічний менеджмент в освіті.

Використані джерела

1. Енциклопедія освіти / АПН України; голов. ред. В.Г. Кремень. – 2-вид, допов. та перероб. – Київ : Юрінком Інтер, 2021. – 1144 с.

2. Психолого-педагогічний супровід формування професійно-методичної спрямованості особистості майбутніх фахівців дошкільної освіти : колективна монографія / А.М. Богуш, Л.І. Березовська, С.В. Діхтяренко, Н.В. Маліновська, Р.Г. Найда; за заг. і наук. ред. А.М. Богуш. – Івано-Франківськ : НАІР, 2023. – 296 с.

3. Система розвитку професійної компетентності педагогічних працівників фахових коледжів в умовах пандемії, воєнного та повоєнного часу : монографія / О.А. Тітова, П.Г. Лузан, Т.М. Пащенко, І.А. Мося, А.В. Остапенко, О.Ю. Ямковий; за наук. ред. О.А. Тітової. – Київ : ІПО НАПН України, 2023. – 272 с.